

CERRAHİ KLİNİKLERDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN HEMŞİRELİK BAKIMINDA ETİK TUTUMU VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ: KESİTSEL ÇALIŞMA

Dilek YILMAZ*

Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, dilekk@uludag.edu.tr, Bursa/Türkiye, 0000-0001-7269-8493

Sırrı TEMEL

Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, srrtml2@gmail.com, Bursa/Türkiye, 0009-0006-8073-4320

Derya UZELLİ

Doç. Dr., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, duzelli86@gmail.com, İzmir/Türkiye, 0000-0002-7337-6717

Öz

Bu çalışma, cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin hemşirelik bakımındaki etik tutumu ve etkileyen faktörlerin incelenmesi amacıyla yapıldı. Araştırma, tanımlayıcı ve kesitsel tasarımda planlandı. Araştırmanın örneklemini Kasım 2023- Nisan 2024 tarihleri arasında Bursa Uludağ Üniversitesi yetişkin cerrahi kliniklerde çalışan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 110 hemşire oluşturdu. Araştırmanın verileri; "Kişisel Bilgi Formu" ve "Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği" kullanılarak elde edildi. Araştırmaya dahil olan hemşirelerin Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 149.98±11.90 (minimum: 127, maximum: 170) olarak hesaplandı. Etik konusunda eğitim alan hemşirelerin Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği toplam puan ortalamasının, eğitim almayan hemşirelere göre anlamlı olarak yüksek olduğu saptandı (p<0.05). Çalışma sonucunda cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin hemşirelik bakımında etik tutumlarının yüksek olduğu ve etik konusunda eğitim alma durumunun etik tutumlarını olumlu olarak etkilediği görüldü.

Anahtar Kelimeler: Etik Tutum, Hemşirelik Bakımı, Cerrahi Hemşiresi.

INVESTIGATION OF ETHICAL ATTITUDES IN NURSING CARE AND AFFECTING FACTORS OF NURSES WORKING IN SURGICAL CLINICS: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Abstract

This study was conducted to investigate the ethical attitudes in nursing care and the influencing factors of nurses working in surgical clinics. The research was planned in a descriptive and cross-sectional design. The sample of the study consisted of 110 nurses working in Bursa Uludağ University adult surgical clinics between November 2023 and April 2024 and who voluntarily accepted to participate in the research. Data were collected using the "Personal Information Form" and "Ethical Attitude Scale in Nursing Care". In the study, the mean score of the Ethical Attitude in Nursing Care Scale was found to be 149.98±11.90 (minimum: 127, maximum: 170). It was determined that the Ethical Attitude in Nursing Care Scale total mean score of the nurses who received training in ethics was significantly higher than the nurses who did not receive training (p<0.05). As a result of the study, it was seen that the ethical attitudes in nursing care of the nurses working in surgical clinics were high and that receiving training in ethics positively affected their ethical attitudes.

Keywords: Ethical Attitude, Nursing Care, Surgical Nurse.

1. GİRİŞ

Etik, bireylerin veya toplumların nasıl davranacağını veya davranamayacağını belirleyen ahlaki ilkeler bütünü olarak tanımlanmaktadır (1,2). Genel olarak etiğin ilgi odağı davranışların doğru ve yanlış olması ile ilgili olup, bu davranışların kesin sonuçlarını belirlemeye yönelik karar verme sürecini kapsamaktadır (3). Sağlık bakım hizmeti sunumu sırasında sağlık profesyonelleri, özellikle de hastalarla daha çok etkileşimde bulunan hemşireler uygulamalarda etik problemler ile daha fazla karşılaşmaktadır (4).

Hemşirelik, bilgi ve uygulamalarının temelinde insan olan, bakım ile temellenmiş bir sağlık disiplindir (5). Hemşirelik etiği ise bakım uygulamaları sırasında hemşirelerin uygulamaları üzerine bir fikir yürütme etkinliğidir (6). Hemşirelik bakımının, mesleki etik ilkeler ve değerler kapsamında planlanması ise etik tutum olarak ifade edilmektedir (3,7). Etik tutum, aynı zamanda bağlılığı ve başkalarının gereksinimlerine yanıt verme yeteneğini ifade etmekte ve insan iletişiminin önemli bir yönü olarak kabul edilmektedir (8,9). Sağlık profesyonellerinin olumlu etik tutumu, hastaya karşı sorumluluk, saygı, fedarlık ve bağlılık duygusu yaratmada önemli bir rol oynamaktadır (10).

Hemşireler hastalarına verdikleri bakım sırasında karşılaştıkları etik sorunları etkili ve kalıcı bir şekilde çözmek için etik ilkeleri uygulamalıdır. Hemşirelik bakımındaki etik ilkeler etik davranışın gelişimine rehberlik etmektedir (11). Bu süreçte hemşirelerin etik sorunları ayırt edebilmeleri, etik ikilemleri belirleyebilmeleri, etik kararlar alabilmeleri etik duyarlılıklarının gelişmesi açısından oldukça önemlidir. Bakım verme sürecinde hemşirelerin etik tutum sergilemesi ve etik yönden duyarlı olması hasta bakımının kalitesini yükseltmek adına olumlu bir olgudur (3).

Etik sorunlar karşısında etik bir tutum geliştirmenin; etkili bakım sağlama, mesleki beceri ve bilgiyi doğru bir şekilde paylaşma, iş doyumunu ve özgüveni artırma, hata veya eksiklikleri öngörme, tutarlı ve doğru eylemde bulunma gibi bir dizi yararı vardır (11). Etik davranışların uygulamalar sırasında etik tutumlara dönüşmesi önemlidir (12). Etik tutumun içselleştirilmesi ve tutarlı bir hale gelmesi ise hemşirelerin mesleki bilgi ve becerilerini mesleki etiğe uygun bir şekilde sıklıkla kullanması ile mümkün olabilir (13). Özçiftçi ve Akın (7) çalışmasında, hemşirelik bakımında etik tutumun yararlarını; “mesleki bilgi ve becerilerin doğru paylaşılması sonucunda oluşabilecek yanlışlıkların veya eksikliklerin önceden fark edilmesi neticesinde doğru uygulamaların sürekli pekiştirilmesi, verilen bakımın etkin sunulmasıyla birlikte hemşirelerde mesleki doyumun ve özgüvenin yerleşmesi” şeklinde ifade etmiştir.

Literatür incelendiğinde farklı alanlarda çalışan hemşirelerin hemşirelik bakımında etik tutumunu inceleyen bazı çalışmaların olduğu ve bu çalışmalarda etik tutumların hemşirelerin bazı demografik ve mesleki değişkenlerinden etkilendiği bildirilmektedir (1-4,6,7,14,15). Bu çalışmaların çok azının sadece cerrahi alanda çalışan hemşirelerin bakıma yönelik etik tutumlarına yönelik odaklandığı göze çarpmıştır (7,11,14). Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerinin etik kurallar konusunda bilgi sahibi olması, cerrahi operasyon geçirilen hastalara bakım verirken karşılaştıkları etik sorunlara, etik ilkelere dayanarak yaklaşması önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin hemşirelik bakımındaki etik tutumu ve etkileyen faktörler incelenerek, bu konudaki eksikliklerinin giderilmesiyle etik ihlallerin önüne geçip daha kaliteli bir hemşirelik bakımının sunulmasına katkıda bulunabilir. Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin hemşirelik bakımındaki etik tutumu ve etkileyen faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı ve konu ile ilgili yapılacak çalışmalara ışık tutacağı varsayılmaktadır.

1.1.Amaç

Bu çalışma, cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin hemşirelik bakımındaki etik tutumu ve etkileyen faktörlerin incelenmesi amacıyla yapıldı.

1.2. Araştırma soruları

- Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin hemşirelik bakımında etik tutum düzeyleri nedir?
- Cerrahi hemşirelerinin bireysel ve mesleki özellikleri ile hemşirelik bakımında etik tutum ölçek puanı arasında bir fark var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Tipi

Bu çalışma, tanımlayıcı ve kesitsel tasarımda bir çalışma olarak planlandı.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Kasım 2023- Nisan 2024 tarihleri arasında Bursa Uludağ Üniversitesi Yetişkin Cerrahi Kliniklerde çalışan hemşireler (n=136), örneklemini ise araştırmanın yapıldığı tarihlerde ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 110 hemşire oluşturdu (katılım yüzdesi:%80.8). Araştırmanın örneklemini belirlemek için 0.2 etki büyüklüğü, %95.0 güç ve 0.05 hata payı ile yapılan istatistiksel hesaplama göre, çalışma kapsamına en az 100 hemşirenin alınması gerektiği hesaplanmıştır. Araştırma, dahil olma kriterlerini sağlayan ve çalışmanın yapıldığı tarihler arasında 110 hemşire ile gerçekleştirildi.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri; “Kişisel Bilgi Formu” ve “Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği (HBETÖ)” kullanılarak toplandı.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan bu form hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile mesleki bilgilerini içeren sorulardan oluştu. Bu formda yer alan sorular; yaş, eğitim durumu, meslekte çalışma süresi, haftalık çalışma saati, çalışma şekli, mesleğini sevme ve etik eğitimi alma durumlarıydı.

Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği (HBETÖ): Özçiftçi ve Akın (7) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 34 maddeden oluşup, 5’li likert türündedir. Ölçek maddeleri 1:Kesinlikle Katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3:Kararsızım, 4:Katılıyorum, 5:Kesinlikle Katılıyorum şeklinde düzenlenmiştir. Ölçekte alınabilecek puan aralığı 34-170 puan şeklindedir. Ölçekten alınan toplam puanın yüksek olması olumlu etik tutumu, toplam puanın düşük olması ise olumsuz etik tutumu yansıtmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .96 olarak hesaplanmıştır (7). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .95 olarak bulundu.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri hemşirelerle yüz yüze görüşülerek toplandı. Hemşirelere verilerin tümünün bilimsel çalışma için kullanılacağı açıklandı. Araştırmaya katılmayı kabul eden hemşireler araştırma hakkında bilgilendirdi ve yasal onamları alındı. Daha sonra veri toplama formları, araştırmacı tarafından her bir katılımcı hemşireye dağıtıldı. Yanıtlamalarını bitiren hemşirelerden formlar geri alınarak, eksiksiz dolduran formlar değerlendirmeye alındı.

2.5. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmada kullanabilmek için ölçeği geliştiren yazarlardan birinden e-mail yoluyla izin alındı. Araştırmanın yürütüldüğü kurumdan yazılı izinler ve Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık

Bilimleri Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan etik onay alındı (Karar No: 2023/08). Hemşirelerden gerekli onamlar alınarak, araştırmanın amacı, uygulanması, verilerin toplanması, araştırmaya katılmanın gönüllülüğe bağlı olduğu ve isimlerinin saklı tutulacağına dair bilgi verildi. Çalışma ve yayın sürecinde etik kuralara uyuldu.

2.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS 28 paket programı ile analiz edildi. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapmaların yanı sıra ikili grupların karşılaştırılmasında bağımsız gruplarda t testi ve çoklu grupların karşılaştırılmasında varyans analizi kullanıldı.

3. BULGULAR

Tablo 1. Cerrahi Klinik Hemşirelerinin HBETÖ Puan Ortalamalarının Tanıtıcı Özellikleri Açısından İncelenmesi

Tanıtıcı Özellikler		N	%	HBETÖ Ort±SS
Yaş	30 yaş altı	37	30.9	151.08±12.71
	30 yaş ve üzeri	76	69.1	149.48±11.57
Test/p				t= 0.650, p=0.517
Cinsiyet	Kadın	98	89.1	150.28±11.88
	Erkek	12	10.9	147.50±12.28
Test/p				t= 0.764, p=0.447
Eğitim düzeyi	Lise	3	2.7	147.66±8.38
	Lisans	86	78.2	150.32±12.38
	Yüksek lisans	21	19.1	148.90±10.50
Test/p				F= 0.176, p= 0.839
Meslekte çalışma süresi				
	10 yıl altı	46	41.8	151.78±12.01
	10 yıl ve üzeri	64	58.2	148.68±11.74
Test/p				t= 0.472, p=0.180
Haftalık çalışma saati				
	40 saat	77	70.0	149.83±11.87
	40 saat üzeri	33	30.0	150.33±12.15
Test/p				t= -0.202, p=0.877
Çalışma şekli	Gündüz	31	28.2	150.58±11.58
	Vardiyalı	79	71.8	149.74±12.09
Test/p				t= 0.329, p=0.743
Mesleğini sevme durumu				
	Evet	66	60.0	151.63±12.18
	Kısmen	36	32.7	147.25±10.85
	Hayır	8	7.3	147.55±13.20
Test/p				F= 0.176, p= 0.839
Etik konulu eğitim alma				
	Evet	71	64.5	152.38±11.70
	Hayır	39	35.5	146.43±11.98
Test/p				t= 2.461, p=0.016

HBETÖ: Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği, Ort±SS: Ortalama±Standart sapma, t: bağımsız gruplarda testi, F: Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 36.25±8.30 yıl olup, meslekte çalışma sürelerinin 13.39±8.40 yıl olduğu bulundu. Hemşirelerin %89.1'inin kadın, %78.2'sinin lisans mezunu, %71.8'inin vardiyalı çalıştığı, %60.0'mının mesleğini sevdiği ve %64.5'inin etik konusuyla ilgili herhangi bir eğitime katıldığı belirlendi (Tablo 1).

Çalışmaya dahil olan hemşirelerin HBETÖ toplam puan ortalaması 149.98 ± 11.90 (minimum: 127, maximum: 170) olarak hesaplandı. Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile HBETÖ toplam puan ortalaması dağılımları incelendiğinde ise etik konusunda eğitim alan hemşirelerin HBETÖ toplam puan ortalamasının, eğitim almayan hemşirelere göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu saptandı ($p= 0.016$). Hemşirelerin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, meslekte çalışma süresi, haftalık çalışma saati, çalışma şekli ve mesleği sevmeye durumu değişkenleri ile HBETÖ toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadı ($p>0.05$, Tablo 1).

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada, cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin hemşirelik bakımında etik tutumları ve etkileyen faktörler incelenmiştir. Sağlık alanında gelişen yeni teknolojiler beraberinde etik sorunların da oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Tüm bu yaşanan süreçte hemşireler, hasta bakımı sırasında farklı etik sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedirler (16). Hemşirelerin hasta bakımı sırasında güvenli, yasalara ve etik bakımdan uygun davranabilmeleri için etik bilgiye ve etik tutuma sahip olmaları gerekmektedir (17).

Yapılan bu çalışma sonucunda araştırmaya dahil edilen hemşirelerin HBETÖ toplam puan ortalamasına göre; hemşirelik bakımında etik tutum düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu görüldü. Bu sonuç, cerrahi hemşirelerinin olumlu etik tutuma sahip olmaları açısından memnun edici bir bulgu olarak değerlendirildi. Literatürde konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; farklı alanlarda çalışan hemşirelerin de hemşirelik bakımında etik tutumlarının yüksek olduğu bulunmuştur (2,4,14,15,18,19). Çalışma sonucumuz literatürle benzerlik göstermektedir. Bu bulguların aksine Işık ve arkadaşları (20) tarafından yoğun bakım hemşireleri ile yapılan bir çalışmada, hemşirelerin uygulama sırasında etik tutumlarının yetersiz olduğu belirtilmiştir. Bu çalışma bulgularının farklılığının, çalışmaların farklı kliniklerde yapılması, katılımcıların tanıtıcı özellikleri ve bireysel deneyimlerinin farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hemşirelerin hemşirelik eğitimi sırasında veya hemşire olarak çalıştıkları dönemde etik eğitimi almalarının, etik karar verebilme becerilerini geliştirmede ve klinikte karşılaştıkları etik sorunları çözümlenebilmelerinde etkili olabileceği bildirilmektedir (1,21). Yaptığımız bu çalışma sonucunda; etik alanında eğitim alan hemşirelerin, eğitim almayan hemşirelere göre anlamlı olarak daha olumlu hemşirelik bakımında etik tutuma sahip oldukları görüldü. Çalışmamıza katılan hemşirelerin büyük bir kısmı ($n=64.5\%$) etik alanında eğitim aldıklarını belirttiler. Kırcı ve Özgönül (1) tarafından yürütülen bir çalışmada etik konusunda eğitim alan hemşirelerin etik tutumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Salman ve Al-Fayyadh (22) tarafından yapılan çalışmada hemşirelere etik alanında verilen eğitimin, hemşirelerin etik kurallara uyumunu arttırdığı saptanmıştır. Konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalarda da hemşirelere verilen etik konusundaki eğitimin, hemşirelerin etik karar verebilme becerilerini, etik duyarlılıklarını ve etik tutumlarını anlamlı olarak arttırdığı belirtilmiştir (1,3,23). Çalışma sonuçları doğrultusunda, hemşirelerin uygulamalarda karşılaşılabilecekleri etik sorunlara yönelik eğitimlerin yapılması ve bu eğitimlerin sürekli hale getirilmesi önemlidir. Hemşirelik bakımı sırasında etik tutum sergilemenin önemi büyüktür. Bu açıdan değerlendirildiğinde ülkemizde hemşirelik lisans eğitim müfredatında etik dersinin zorunlu bir ders olarak okutulmasının hemşirelik bakımının kalitesini arttıran bir unsur olduğu öngörülmektedir. Bu çalışma bulguların aksine Küçükkeleş ve Palaz (15) tarafından yoğun bakım hemşireleri ile yapılan bir çalışmada, etik ve hasta hakları alanında eğitim alan hemşirelerin etik tutum puanları düşük bulunmuştur. Bazı çalışmalarda da hemşirelerin etik konusunda eğitim alma durumlarının, hemşirelerin etik tutumlarını etkilemediği bildirilmiştir (20,24). Yapılan çalışmalarda elde edilen bulgular farklılık gösterse de tüm meslek gruplarında, etik bilincin ve duyarlılığın gelişmesinde etik eğitimi hayati önem taşımaktadır (25). Etik tutum, kişisel ve mesleki değerlerin benimsenmesi, kurum kültürü, mesleki eğitim, çalışılan kurum, birim ve çalışma koşulları gibi

değişkenlerden etkilenebilmektedir (26). Dolayısıyla çalışmalar arasındaki farklılıkların bu unsurlardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi değişkenlerinin hemşirelikte etik tutumlarını etkilemediği bulundu. Yapılan bazı çalışmalarda da yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi değişkenlerinin hemşirelerin etik tutumlarını etkilemediği belirtilmiştir (2,11,15). Bu çalışma sonuçlarından farklı olarak Kırca ve Özgönül (1) tarafından yapılan çalışmada; hemşirelerin etik tutumlarının yaş değişkeninden etkilenirken, eğitim durumu değişkeninden etkilenmediği bildirilmiştir. Işık ve arkadaşları (20) tarafından yapılan çalışmada ise yaş ve eğitim düzeyi faktörlerinin hemşirelerin etik tutumunu anlamlı olarak etkilemezken, cinsiyet değişkeninin etik tutumu anlamlı olarak etkilediği saptanmıştır. Bu çalışma bulgularıyla bizim çalışma bulgularımız arasındaki farkın, çalışmaların yürütüldüğü örneklemelerin özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmüştür. Ayrıca çalışmamıza katılan erkek ve 30 yaş altı hemşirelerin sayısının, kadın hemşirelerin ve 30 yaş üstü hemşirelerin sayısından çok düşük olması sonucun anlamlı olarak değişmemesinin nedeni olarak öngörülmüştür.

Yapılan çalışmalarda, etik duyarlılığın kazanılmasında hemşirelerin klinik deneyim süresinin önemli bir unsur olduğu bildirilmektedir (3,27,28). Yürüttüğümüz bu çalışmada meslekte çalışma süresi, haftalık çalışma süresi ve çalışma şekli gibi deneyimlerin hemşirelerin etik tutumlarını etkilemediği bulundu. Bu çalışma sonucu, yukarıda verilen çalışma bulgularından farklı bulunmuştur. Bu farklılığın çalışma kapsamına dahil edilen hemşirelerin çalıştıkları kurum, klinik ve bireysel özelliklerinden kaynaklandığı öngörülmektedir. Diğer yandan konuyla ilgili yapılan bazı çalışmalarda da hemşirelerin meslekte çalışma sürelerinin (14) ve çalışma şekillerinin etik tutumları etkilemediği belirlenmiştir (15). Bu çalışma bulgularıyla çalışma sonucumuzun paralellik gösterdiği göze çarpmaktadır.

Yürüttüğümüz bu çalışma sonucunda anlamlı olmamakla birlikte mesleğini seven hemşirelerin hemşirelik bakımında etik tutumlarının diğer hemşirelere göre daha yüksek olduğu bulundu. Kahriman ve Çalık (28) tarafından yapılan bir çalışmada, mesleğini severek yapan hemşirelerin mesleğini sevmeyen hemşirelere göre etik duyarlılıklarının yüksek olduğu ve aradaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Aynı çalışmada, kişinin kendi isteği doğrultusunda çalışması ve mesleğini severek uygulamasının kişinin motivasyon düzeyini arttırdığı ve bu durumun etik duyarlılık üzerinde etkili olabileceği ifade edilmiştir (28). Bu araştırma bulgusuna dayanarak, çalışmamızda mesleğini seven hemşirelerin etik duyarlılıklarının yüksek olması beklendik bir durum olarak değerlendirildi. Çalışma bulgumuzdan farklı olarak, Ekrem ve arkadaşları (4) tarafından yapılan çalışmada, anlamlı olmamakla birlikte mesleğini isteyerek tercih eden hemşirelerin etik duyarlılıklarının isteyerek tercih etmeyen hemşirelere göre düşük olduğu bulunmuştur. Bu çalışma bulgusuyla bizim çalışma bulgumuz benzerlik göstermemektedir. Bu durumun hemşirelerin bireysel özelliklerinden ve mesleki çalışma koşullarından kaynaklanabileceği düşünülmüştür.

4.1. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma verileri araştırmanın yapıldığı zaman aralığı ve araştırmaya katılan hemşire örneklemiyle sınırlıdır. Ayrıca araştırma verilerinin araştırma örneğine alınan hemşirelerin ifadelerine dayalı olması diğer bir araştırma sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu açıdan gözlemsel çalışmaların yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan bu çalışma sonucunda, cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin hemşirelik bakımında etik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu bulundu. Ayrıca, etik konusunda eğitim alma değişkeninin, hemşirelik bakımında daha olumlu etik tutuma sahip olmada önemli bir faktör olduğu görüldü. Bu sonuçlar doğrultusunda; hemşirelerin etik bilgisi, tutumu ve davranışları konusunda bilgi ve

farkındalıklarını artırmak, devamlılığını sağlamak için düzenli olarak hizmet içi eğitimlerin yapılması, sağlık kurumlarında etik ikilem ve sorunların çözülemediği durumlarda hemşirelerin başvuracağı bir komisyonun kurulması ve araştırmanın daha geniş örneklemede farklı değişkenleri de ele alarak nitel ve gözlemsel olarak yürütülmesi önerilmektedir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma için etik kurul onayı Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Tarih: 25/10/2023 ve Sayı No: 2023-08).

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek Beyanı: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını açıklamışlardır.

Yazarların Katkı Düzeyleri: Çalışma Fikri (Konsepti) ve Tasarımı – DY, ST; Veri Toplama / Literatür Tarama – DY, ST; Verilerin Analizi ve Yorumlanması – DY, DU; Makalenin Hazırlanması – DY, ST, DU; Yayınlanacak Son Haline Onay Verilmesi – DY, DU.

KAYNAKÇA

1. Kırca, N., & Özgönül, M. L. (2020). Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Hemşirelik Bakımında Etik Tutumu ve Etkileyen Faktörler. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 7(2), 70-79.
2. Sezer, E., Karadede, H., Mutlu, B., & Öz, S. D. Pediatri Hemşirelerinin Hemşirelik Bakımında Etik Tutumu ve Etkileyen Faktörler. *Journal of Nursology*, 26(4), 231-237.
3. Aslan, H., Kaplan, F., & Çelik, H. (2023). Palyatif ve Yoğun Bakım Hemşirelerinin Etik Tutum ve Ahlaki Duyarlılıklarının Değerlendirilmesi. *Perspectives in Palliative & Home Care*, 2(3), 127-135.
4. Ekrem, E. C., Kahveci, M., & Kavlak, O. (2023). Kadın Sağlığı Hemşirelerinin, Hemşirelik Bakımındaki Etik Tutumlarının, Malpraktise Eğilimlerinin ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *YOBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(2), 124-135.
5. Cerit, B., & Coşkun S. (2018). Hasta ve Hemşirelerin Hemşirelik Bakım Kalitesine İlişkin Algıları. *Turkish Journal of Clinics and Laboratory*, 9(2), 103-109.
6. Türk, G., Yılmaz, M., Kuşoğlu, S., & Avcı, Ö. (2023). Hemşirelik ve Pediatri Hemşireliğinde Etik: Ulusal Hemşirelik Tezleri Kapsamında Sistemik Derleme. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 40-57.
7. Özçiftçi, S. (2020). Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği Geliştirme. (Yüksek Lisans Tezi). Danışman: Akın, E. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir.
8. Solomon, H. M. (2001). Origins of the ethical attitude. *Journal of Analytical Psychology*, 46(3), 443-454.
9. Starc, M. (2017). Ethics and the ethical attitude. *Jung Journal*, 11(1), 47-52.
10. Moosavi, S., Borhani, F., & Mohsenpour, M. (2017). Ethical attitudes of nursing students at Shahid Beheshti University of Medical Sciences. *Indian Journal of Medical Ethics*, 8(1), 14-20.
11. Güneş, A., Işıklı, A. G., & Soydaş, D. (2024). Dahiliye ve Cerrahi Hemşirelerinin Etik Tutumlarının İncelenmesi: Bir Üniversite Hastanesi Örneği. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 85-90.
12. Özyer, K., & Azizoğlu, Ö. (2010). Demografik Değişkenlerin Kişilerin Etik Tutumları Üzerindeki Etkileri. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 59-84.
13. Dokumuş H. (2022). Yoğun Bakım Hemşirelerinin Fiziksel Tespit Kullanımına İlişkin Bilgi, Tutum ve Uygulamalarının Etik Tutum Düzeyleri Açısından İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Danışman: Tosun, B. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
14. Ordu, Y., & Yılmaz, S. Hemşirelerin Duygusal Zekâ Düzeyleriyle Hemşirelik Bakımında Etik Tutumları Arasındaki İlişki: Kesitsel Tanımlayıcı Bir Çalışma. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 81-89.
15. Küçükkeleşçe, G. E., & Palaz, S. Ç. (2023). Yoğun Bakım Hemşirelerinin Mahremiyet Bilinci ve Hemşirelik Bakımındaki Etik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Göbeklitepe Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(13), 53-63.
16. Orak, N. Ş. (2012). Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Clinical and Experimental Health Sciences*, 2(Supp 1), S22-S31.
17. Chitty, K.K., & Beth, B.P. (2007). *Professional nursing concepts and challenge*. 5th ed. St Louis: Saunders Elsevier, p. 522-525.
18. Borhani, F., Abbaszadeh, A., Mohamadi, E., Ghasemi, E., & Hoseinabad-Farahani, M. J. (2017). Moral sensitivity and moral distress in Iranian critical care nurses. *Nursing Ethics*, 24(4), 474-482.
19. Gurdap, Z., & Cengiz, Z. (2023). Compassion fatigue and ethical attitudes in nursing care in intensive care nurses during the covid-19 pandemic: a cross-sectional study. *Journal of Nursing Care Quality*, 38(4), 312-318.

20. Işık, M. T., Özdemir, R. C., & Serinkaya, D. (2022). Ethical Attitudes of Intensive Care Nurses during Clinical Practice and Affecting Factors. *Indian Journal of Critical Care Medicine: Peer-reviewed, Official Publication of Indian Society of Critical Care Medicine*, 26(3), 288-293.
21. Baykara, Z. G., Demir, S. G., & Yaman, S. (2015). The effect of ethics training on students recognizing ethical violations and developing moral sensitivity. *Nursing Ethics*, 22(6), 661-675.
22. Salman, K. H., & Al-Fayyadh, S. (2022). Effectiveness of an instructional program on nurses-midwives' practices about application of ethical rules at the delivery room. *Pakistan Journal of Medical & Health Sciences*, 16(03), 512-512.
23. Choe, K., Kim, S., Lee, C., & Kim, S. (2021). Effect of ethics seminar on moral sensitivity and ethical behavior of clinical nurses. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(1), 241.
24. Taşkiran, N., & Turk, G. (2023). The relationship between the ethical attitudes and holistic competence levels of intensive care nurses: A cross-sectional study. *Plos one*, 18(7), e0287648.
25. Gül, Ş., & Genç Kuzuca, İ., & Yalım, N. Y. (2016). Hemşirelerin Etik Eğitiminin Meslek Hayatına Yansıması Konusundaki Görüşleri. *Türkiye Biyoetik Dergisi*, 3(2), 85-97.
26. Schallenberger, C. D., Tomaschewski-Barlem, J. G., Barlem, E. L. D., Rocha, L. P., Dalmolin, G. d. L., & Pereira, L. A. (2019). Moral sensitivity components identified among nurses from Intensive Care Units. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 72, 2-8.
27. Dikmen, Y. (2013). Yoğun Bakım Hemşirelerinde Etik Duyarlılığın İncelenmesi. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 2(1), 1-7.
28. Kahrıman, İ., & Çalık, K. Y. (2017). Klinik Hemşirelerin Etik Duyarlılığı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 111-121.